

Sygn. akt III Ca 607/14

POSTANOWIENIE

Dnia 22 sierpnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Tomasz Tatarczyk

Sędziowie: SO Gabriela Sobczyk

SO Anna Hajda (spr.)

Protokolant Justyna Chojecka

po rozpoznaniu w dniu 22 sierpnia 2014 r. na rozprawie sprawy

z wniosku A. C. (1)

z udziałem M. C.

o podział majątku wspólnego

na skutek apelacji uczestnika postępowania

od postanowienia Sądu Rejonowego w Raciborzu

z dnia 30 stycznia 2014 r., sygn. akt I Ns 895/13

postanawia:

I zmienić zaskarżone postanowienie:

1 w punkcie III. w ten sposób, że w miejsce kwoty 300 zł przyznać 600 zł (sześćset złotych);

2 w punkcie IV. w ten sposób, że nakazać pobrać od wnioskodawczyni na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Raciborzu kwotę 600 zł (sześćset złotych) z tytułu kosztów sądowych;

II. oddalić apelację w pozostałej części;

III. przyznać A. M. kwotę 300 zł (trzysta złotych) z tytułu wynagrodzenia za czynności kuratora w postępowaniu odwoławczym, którą wypłacić ze środków Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Raciborzu;

IV. odstąpić od obciążenia uczestnika postępowania kosztami postępowania odwoławczego.

SSO Anna Hajda SSO Tomasz Tatarczyk SSO Gabriela Sobczyk

Sygn. akt III Ca 509/14

UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 12 listopada 2013 roku wnioskodawczyni A. C. (1) domagała się dokonania podziału małżeńskiego majątku wspólnego. Precyzując ostatecznie swoje stanowisko wnioskodawczyni A. C. (1) wniosła o ustalenie, że w skład małżeńskiego majątku wspólnego wchodziło prawo najmu lokalu mieszkalnego, położonego w R. przy ul. (...),

o wartości 13.547,52 złotych, dokonanie podziału małżeńskiego majątku wspólnego stron poprzez przyznanie prawa najmu wnioskodawczyni bez obowiązku spłat. W uzasadnieniu wnioskodawczyni A. C. (1) podniosła, że uczestnik M. C. opuścił rodzinę w połowie lat 90-tych oraz, że od tego czasu wnioskodawczyni samodzielnie utrzymywała wchodzące w skład małżeńskiego majątku wspólnego prawo najmu.

W odpowiedzi na wniosek z dnia 30 grudnia 2013 roku (k. 27-28) uczestnik M. C. przyłączył się do wniosku o dokonanie podziału małżeńskiego majątku wspólnego, potwierdził skład małżeńskiego majątku wspólnego oraz jego wartość. Ponadto uczestnik M. C. wniósł o przyznanie prawa najmu wnioskodawczyni oraz o zasądzenie od wnioskodawczyni spłaty w wysokości połowy wartości prawa najmu.

Postanowieniem z dnia 30 stycznia 2014 roku Sąd Rejonowy w Raciborzu w punkcie pierwszym ustalił, że w skład małżeńskiego majątku wspólnego A. C. (1) i M. C. wchodzi prawo najmu lokalu mieszkalnego położonego w R. przy ulicy (...), o wartości 13.547,52 złotych, w punkcie drugim dokonał Sąd Rejonowy podziału małżeńskiego majątku wspólnego A. C. (1) i M. C. w ten sposób, że prawo najmu opisane w punkcie 1 postanowienia przyznał wnioskodawczyni A. C. (1) bez obowiązku spłat. W punkcie trzecim postanowienia przyznano kuratorowi aplikantowi adwokackiemu A. M. wynagrodzenie w kwocie 300,00 złotych, a w punkcie czwartym Sąd postanowił nakazać ściągnąć od wnioskodawczyni A. C. (1) i M. C. kwoty po 150,00 złotych tytułem wydatków poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa- Sąd Rejonowy w Raciborzu.

Podstawą tej treści rozstrzygnięcia były następujące ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy.

W dniu 28 września 1985 roku A. C. (1) i M. C. zawarli związek małżeński. W dniu 08 maja 1996 roku Sąd Rejonowy w Raciborzu zniósł wspólność majątkową małżeńską pomiędzy A. C. (1) i M. C. z dniem 01 października 1994 roku.

W dniu 25 września 1991 roku M. C. zawarł z poprzednikiem prawnym Gminy R. umowę najmu lokalu mieszkalnego, położonego w R. przy ul. (...).

W 1994 roku M. C. wyjechał z R., gdzie nie powrócił do chwili orzekania. A. C. (1) i M. C. od 1994 roku pozostawali w faktycznej separacji i nie utrzymywali kontaktów. Od 1994 roku A. C. (1) samodzielnie utrzymywała lokal mieszkalny, położony w R. przy ul. (...). Po wyjeździe M. C., A. C. (1) samodzielnie i własnych swoich środków przeprowadziła generalny remont lokalu mieszkalnego, położonego w R. przy ul. (...).

W tak ustalonym stanie faktycznym zważył Sąd Rejonowy, że ustalony w sprawie stan faktyczny uzasadniał, na podstawie art. 567 § 3 k.p.c. w zw. z art. 684 k.p.c. w zw. z art. 31 k.r.o., ustalenie, że w skład małżeńskiego majątku wspólnego A. C. (1) i M. C. wchodziło: prawo najmu lokalu mieszkalnego, położonego w R. przy ul. (...) o wartości 13.547,52 złotych.

Zgodnie z art. 6801 § 2 k.c. ustanie wspólności majątkowej w czasie trwania małżeństwa nie powoduje ustania wspólności najmu lokalu mającego służyć zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych rodziny. Sąd, stosując odpowiednio przepisy o ustanowieniu w wyroku rozdzielnosci majątkowej, może z ważnych powodów na żądanie jednego z małżonków znieść wspólność najmu lokalu. Według art. 52 § 1 k.r.o. z ważnych powodów każdy z małżonków może żądać ustanowienia przez sąd rozdzielnosci majątkowej. Przesłanką zastosowania art. 52 § 1 k.r.o. może być trwałe zerwanie wszelkich stosunków majątkowych oraz brak możliwości podejmowania wspólnych decyzji gospodarczych, będące konsekwencją uprzedniego ustania więzi rodzinnoprawnych między małżonkami i co za tym idzie powstania trwałego stanu separacji faktycznej (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 stycznia 2005 roku, sygn. akt III CK 112/04, opubli. w LEX nr 602707).

W niniejszej sprawie, zerwanie przez małżonków C. wszelkich stosunków majątkowych i rodzinnych w roku 1994 uzasadniało zniesienie wspólności najmu lokalu mieszkalnego, położonego w R. przy ul. (...), czemu dano wyraz dokonując podziału małżeńskiego majątku wspólnego stron.

Strony pozostawały zgodne co do sposobu dokonania podziału małżeńskiego majątku wspólnego, to jest wnosili o przyznanie prawa najmu wnioskodawczyni A. C. (1).

Mając na uwadze powyższe Sąd Rejonowy, na podstawie art. 567 § 3 k.p.c. w zw. z art. 688 k.p.c. i art. 46 k.r.o., art. 1035 k.c., art. 1038 k.c. w zw. z art. 210 k.c., art. 212 k.c., dokonał podziału małżeńskiego majątku wspólnego stron, w ten sposób, że prawo najmu lokalu mieszkalnego, położonego w R. przy ul. (...) przyznał wnioskodawczyni A. C. (1).

W ocenie Sądu Rejonowego okoliczności niniejszej sprawy uzasadniały pozbawienie uczestnika M. C. spłaty z małżeńskiego majątku wspólnego, w oparciu o przepis art. 5 k.c. Za możliwością obniżenia spłaty lub dopłaty przy podziale majątku wspólnego małżonków, w oparciu o powołany powyżej przepis, opowiedział się Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 22 stycznia 2009 roku, sygn. akt III CSK 251/08, opubl. w LEX nr 507972. Podzielając wyrażoną w przywołanym postanowieniu argumentację, dodać należy, że szczególne okoliczności mogą uzasadniać, na podstawie art. 5 k.c., całkowite pozbawienie spłaty małżonka.

Zdaniem Sądu Rejonowego o pozbawieniu uczestnika M. C. spłaty ze składnika majątku wspólnego (prawa najmu) przemawiało, że wnioskodawczyni A. C. (1) od 1994 roku do chwili orzekania, z własnych środków utrzymywała lokal mieszkalny oraz przeprowadzała jego remonty. W ocenie Sądu Rejonowego tylko dzięki staraniom wnioskodawczyni prawo najmu przedmiotowego lokalu nadal wchodzi w skład małżeńskiego majątku wspólnego stron i nie zostało wypowiedziane przez wynajmującego. Mając na uwadze powyższe Sąd Rejonowy uznał żądanie uczestnika spłaty z tytułu podziału prawa najmu za sprzeczne z zasadą sprawiedliwości oraz wspólnego przyczyniania się małżonków do utrzymania substancji majątku wspólnego.

Punkt III postanowienia uzasadniał § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 listopada 2013 roku w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz.U. z 2013, poz. 1476) w zw. z § 7 ust. 1 pkt 10) w zw. z § 6 pkt 3) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2013 roku, poz. 461).

Punkt IV postanowienia uzasadniał art. 83 ust. 2 w zw. z art. 113 ust. 1 i 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 520 § 1 k.p.c. w związku z wydatkami na poczet wynagrodzenia kuratora, poniesionymi tymczasowo przez Skarb Państwa – Sąd Rejonowy w Raciborzu w kwocie 300,00 złotych.

Z wyżej wskazanym postanowieniem nie zgodził się uczestnik postępowania, za którego działał kurator, wywodząc apelację i zaskarżając postanowienie w punktach II i III. Skarżący zarzucił naruszenie prawa procesowego, a mianowicie : - art. 233 § 1 kpc poprzez dokonanie dowolnej oceny materiału dowodowego, niezgodnie z zasadami wiedzy i doświadczenia życiowego, co skutkowało brakiem właściwych ustaleń co do możliwości spłaty przez wnioskodawczynię udziału uczestnika postępowania oraz przyczyn wyjazdu uczestnika postępowania za granicę; - art. 328 § 2 kpc poprzez powołanie się przez Sąd I instancji w uzasadnieniu postanowienia na dowód w postaci zeznań A. C. (2) jako podstawy dokonanych ustaleń faktycznych w sytuacji gdy dowód z zeznań tej osoby nie został przeprowadzony (ten zarzut został cofnięty na rozprawie odwoławczej). Nadto uczestnik postępowania zarzucił naruszenie prawa materialnego, a to : - art. 5 kc poprzez jego zastosowanie jako podstawy prawnej nieuwzględnienia wniosku uczestnika postępowania o zasądzenie na jego rzecz spłaty należnego mu udziału – mimo braku ku temu przesłanek; - § 1ust 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 listopada 2013 roku w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej poprzez jego błędną wykładnię; - § 6 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2013 roku, poz. 461) poprzez jego niewłaściwe zastosowanie; - § 6 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2013 roku, poz. 461) poprzez jego niezastosowanie; - § 7 pkt 10 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002

roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2013 roku, poz. 461) poprzez jego błędną wykładnię.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżący domagał się :

- zmiany postanowienia w punkcie II poprzez zasądzenie od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika postępowania kwoty 6.773,76 złotych tytułem spłaty jego udziału w majątku wspólnym w terminie 1 miesiąca od uprawomocnienia się postanowienia wydanego w niniejszej sprawie wraz z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminu płatności;
- zmiany rozstrzygnięcia co do wynagrodzenia przyznanego kuratorowi w punkcie III poprzez przyznanie kuratorowi aplikantowi adwokackiemu A. M. wynagrodzenia za pełnioną funkcję przed Sądem I instancji w kwocie 1.200,00 złotych;
- przyznanie kuratorowi aplikantowi adwokackiemu A. M. wynagrodzenia za pełnioną funkcję przed Sądem II instancji według norm przepisanych.

Jako ewentualny sprecyzowany został wniosek o uchylenie postanowienia w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania przy uwzględnieniu wynagrodzenia w związku z dotychczasowym postępowaniem.

Na rozprawie apelacyjnej pełnomocnik wnioskodawczyni wniósł o oddalenie apelacji, wskazując na trafność zaskarżonego orzeczenia.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja mogła odnieść skutek tylko w nieznacznej części obejmującej wynagrodzenie kuratora ustanowionego dla uczestnika postępowania. W pozostałym zaś zakresie nie znalazł Sąd Okręgowy podstaw do ingerencji w treść zaskarżonego orzeczenia. Wbrew zarzutom apelacji Sąd Rejonowy prawidłowo przeprowadził w sprawie postępowanie dowodowe i z tak przeprowadzonego postępowania wyprowadził trafne wnioski. Wobec zarzutów apelacji sprowadzających się do kwestionowania poczynionych przez Sąd Rejonowy ustaleń faktycznych, wskazania wymaga, że Sąd odwoławczy ma ograniczone możliwości ingerencji w ustalenia faktyczne poczynione przez sąd pierwszej instancji na podstawie dowodów osobowych w tym stron postępowania. Ewentualna zmiana tychże ustaleń może być dokonywana zupełnie wyjątkowo, w razie jednoznacznej wymowy materiału dowodowego z zeznań świadków i przesłuchania stron oraz oczywistej błędności oceny tegoż materiału. Jeżeli z materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona. Odnosząc powyższe uwagi do okoliczności rozpoznawanej sprawy nie sposób przypisać Sądowi Rejonowemu uchybień wskazanych powyżej, które uprawniałyby do ingerencji w treść poczynionych przez ten Sąd ustaleń faktycznych. Wszystkie okoliczności zostały przez Sąd Rejonowy ustalone w oparciu o powołane w pisemnych motywach orzeczenia prawidłowo przeprowadzone dowody, nadto nie dopuścił się Sąd Rejonowy ani uchybień logicznych w formułowaniu wniosków wynikających z postępowania dowodowego ani też odstępstw od zasad doświadczenia życiowego. Zarzuty zawarte w apelacji stanowią jedynie swoistą polemikę z prawidłowymi wywodami Sądu I instancji. Zatem, Sąd Okręgowy w pełnym zakresie podziela ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji, oraz motywy, którymi kierował się Sąd Rejonowy ustalając stan faktyczny i przyjmuje je za swoje. Dla porządku zaznaczyć należy, że w znacznej części stan faktyczny w sprawie był bezsporny, a to w zakresie dotyczącym składu i wartości majątku wspólnego uczestników postępowania. Pozostałe okoliczności ustalone zostały w oparciu o zeznania wnioskodawczyni, których treść nie została zaprzeczona. Także skarżący nie powołał dowodów na okoliczności przeciwne, brak więc podstaw do kwestionowania ustaleń Sądu Rejonowego w tym zakresie.

Nie może także odnieść skutku zarzut dotyczący naruszenia przez Sąd Rejonowy dyspozycji art. 5 kc. Sąd Okręgowy podziela stanowisko zaprezentowane przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 22 stycznia 2009 roku, iż nie można w sposób generalny wyłączyć możliwości zastosowania art. 5 kc jako podstawy do obniżenia spłat lub dopłat z udziałów przy podziale majątku wspólnego byłych małżonków. Zdaniem Sądu II instancji powyższe przemawia także za możliwością całkowitego odstąpienia od zasądzenia na rzecz uczestnika spłaty przy podziale majątku wspólnego. Jak to trafnie wskazał Sąd Rejonowy, wyłącznie działania wnioskodawczynie doprowadziły do tego, że prawo najmu lokalu nadal wchodzi w skład majątku wspólnego stron. Tylko wnioskodawczynie uiszczała stosowne opłaty za korzystanie z lokalu, przy czym – co istotne – zamieszkiwała w nim wraz z małoletnią córką uczestników postępowania, zaspokajając tym samym jej potrzeby mieszkaniowe. Jak wynika z ustaleń poczynionych w sprawie uczestnik postępowania w żadnym zakresie nie partycypował ani w kosztach utrzymania lokalu, ani też w kosztach jego remontu i to od samego początku trwania stosunku najmu. Nie można także tracić z pola widzenia okoliczności, że składnik majątkowy, którego dotyczy niniejsze postępowanie to prawo najmu lokalu, a nie prawo własności, zatem nie może być mowy o wywłaszczeniu uczestnika postępowania bez zapewnienia mu stosownego ekwiwalentu. Powyższe okoliczności przemawiają zdaniem Sądu II instancji za celowością odstąpienia od spłat na rzecz uczestnika postępowania w oparciu o dyspozycję art. 5 kc.

Reasumując, w przedstawionym wyżej zakresie apelacja została oddalona, stosownie do normy art. 385 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc.

Przechodząc do zarzutów apelacyjnych dotyczących wynagrodzenia kuratora, częściowo uznał je Sąd Okręgowy za zasadne. Zgodnie z treścią § 1 ust 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 listopada 2013 roku w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej wysokość wynagrodzenia kuratora ustanowionego dla strony w sprawie cywilnej nie może przekraczać stawek minimalnych przewidzianych przepisami określającymi opłaty za czynności adwokackie. Zatem stawka minimalna ustalona przepisami określającymi opłaty za czynności adwokackie stanowi górną granicę wynagrodzenia kuratora, co pozwala na przyznanie tego wynagrodzenia w kwocie niższej niż wskazana stosownymi przepisami. W niniejszej sprawie przy uwzględnieniu treści § 6 pkt 10 w zw. z § 6 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2013 roku, poz. 461) stawka minimalna stanowi kwotę 1.200,00 złotych. Zdaniem Sądu Okręgowego, przy uwzględnieniu nakładu pracy kuratora zasadnym jest przyznanie mu wynagrodzenia odpowiadającego połowie stawki minimalnej. Dlatego zmieniono pkt III zaskarżonego postanowienia w oparciu o powołane wyżej przepisy z mocy art. 386 § 1 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc. Równocześnie zmianie uległ pkt IV zaskarżonego orzeczenia, a to wobec treści art. 96 pkt 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. W ocenie Sądu Okręgowego – na tym etapie postępowania – koszty związane z wynagrodzeniem kuratora powinna ponieść wnioskodawczynie, gdyż to jej wniosek spowodował ustanowienie kuratora.

Nadto przyznano A. M. wynagrodzenie za czynności kuratora w postępowaniu odwoławczym, w oparciu o zasady wskazane powyżej, na podstawie § 1 ust 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 listopada 2013 roku w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej. Wobec faktu, iż uczestnik postępowania jest osobą nieznaną z miejsca pobytu Sąd Okręgowy odstąpił od obciążania go kosztami postępowania odwoławczego, na zasadzie art. 102 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc.

SSO Anna Hajda SSO Tomasz Tatarczyk SSO Gabriela Sobczyk